

GALERIE EMILA JULIŠE A NAKLADATELSTVÍ FABIO

V jedné z nejkrásnějších krajinných scenérií naší země, která fascinovala takové umělce jako Josef Sudek či Emil Filla, v Českém středohoří, nedaleko Loun v obci Černčice se nachází Galerie Emila Juliše i sídlo nakladatelství Fabio. Tomu a mnoha dalším aktivitám dodává mízu Pavel R. Vejrážka. Někomu bude možná znám jako antikvář z Loun, nebo vydavatel potřebné publikace Ukazatel aukčních cen (vydané svazky 1990-94 a 1995-97). Považuji za užitečné přiblížit i další fasety Vejrážkovy činnosti. Přivedla mne k tomu vlastně náhoda, že jsem se dozvěděl o výstavě nazvané Rekonstrukce ze sbírek Evy a Vratislava Effenbergerových. Výstava se konala od 23. června do 12. října 2013. Já na místo dorazil pozdě – 13. října. Proto jsem nucen udělat rekonstrukci výstavy Rekonstrukce. Vycházím z vydaného katalogu a z publikovaného úvodního slova na vernisáži. Při něm přednesl František Dryje slova, která jistě nezazní uchu bibliofilovu jako óda na sběratelství.

Cituji F. Dryjeho: „Vratislav Effenberger nebyl sběratel. A nejen to: dalo by se říct, že ono samo o sobě zcela nevinné slovo *sběratelství* považoval za výraz jedné ze snobsky nejpokleslejších a vskutku nejdebilnějších lidských činností. No, a slovo bibliofilie či bibliofil v jeho mysli pravidelně budilo zcela zákonitou asociaci spojenou s jednoznačně negativním významem a smyslem slova *pederast*. Přesto – spolu se svou ženou Evou Effenbergerovou – shromáždil Vratislav Effenberger určité nezanedbatelné množství uměleckých předmětů, především výtvorných artefaktů a samozřejmě nepočítané množství knih, a tím vlastně, zcela samovolně a spontánně vzniklo cosi, co lze označit jako umělecká sbírka...“ Ještě druhá ukázka úvodního slova F. Dryjeho z vernisáže stojí za ocitování: „ve vzpomínce na setkání s Effenbergerovou knihovnou píše Pavel Vejrážka: „...mnohé z oněch knižních pokladů byly všelijak rozstříhané, polepené, ušmudlané, jejich řádky byly potrhány a stránky opatřené rukopisnými marginálními poznámkami... „Táta s knihama pracuje, on je nesbírá,“ vysvětlil mi Jakub. A ukázal mi perlu všech perel, vedle níž v útulnosti zakouřeného prachu knižního fochu bledly i rukopisné svazky *Znamení zvěrokruhu*: tuctovou knížku od E. A. Poea *Zrádné srdce* s ilustracemi Karla Součka. Effenbergerovi se ilustrace natolik nelíbily, že všechny začernil. Podle pravítka. Čárku po čárce. Tuší... v tiráži pak řádek s uvedením „ilustroval Karel Souček“ doplnil o rukopisnou poznámku: „...a opět odilustroval Vratislav Effenberger“.

Konec citátů pánů F. Dyjeho a P. Vejrážky. Co bylo ke spatření na výstavě: díla všech, které surrealismus oslovil, pro které Breton, Teige, Effenberger byli kompasem jejich směřování.

Jen namátkou a abecedně: K: Baron, J. Camacho, A. Dax, K. Havlíček, J. Koblasa, E. Medková, I. Medek, M. Medek, L. Novák, M. Parent, M. Stejskal, E. Švankmajerová, J. Švankmajer, K. Teige, V. Tikal, Toyen a další. Vystaven byl i malířský stojan po Jindřichu Štyrském. Ten jsem i po skončení výstavy měl tu vzácnou příležitost uvidět.

Kromě katalogu výstavy jsem si odnesl i knihu, o které se musím zmínit. Nese název Tam někde a jejími autory jsou Jakub Effenberger a Pavel R. Vejrážka.

Vydalo nakladatelství Fabio v Černčicích 2013, ilustroval ji Přemysl Martinec, grafickou úpravu a sazbu provedl podle layoutu knihy J. K. Huysmanse Tam dole (A. Srdce, Praha 1919) Jakub Effenberger. Text vychází v původní podobě u příležitosti 28. – 30. výročí vzniku. Tato věta (spolu s mottem od Ladislava Klímy) dává klíč k vlastnímu obsahu. Nebojím se použít výrazů v superlativech. Kniha není inspirována ani není plagiátem, přesto po jejím přečtení (aspoň z pohledu mé generace) napadne čtenáře zdánlivě nelogický závěr, že autoři Joris Karl Huysmans, Ladislav Klíma a také Boris Vian či Alfred Jarry jsou stejně čtiví, jako Tam někde. Že to nedává smysl? Že by to snad mělo být obráceně? Jak mohou následníci inspirovat předchůdce? Kdo si knihu přečte, pochopí. Čeká ho ojedinělý čtenářský zážitek. Bude vtažen do maelströmu imaginace, fantasmie a nonsensů. Nečekaných lauréatovských setkání. Vrátil se do doby, kdy se z denních pravidelných návštěv antikvariátů vracel s cennými úlovkami polozakázaných knih, v době normalizační nevydávaných autorů. Nedostatkového zboží, podpultových překvapení. Ilustrační doprovod, obálka a pečlivý tisk jen korunují tento knižní klenot.

Petr Ladman